

Önnek tudnia kell, hogy
Önnek erről is kell tudnia!

A szervdonáció és szervátültetés jogi szabályozása

A szervátültetés életet ment!

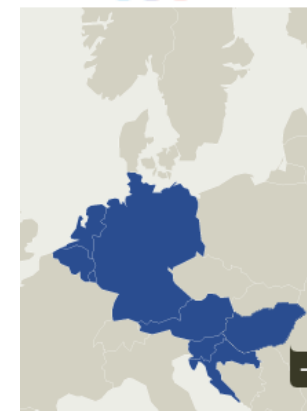

Eurotransplant

Mihály Sándor

Országos Vérellátó Szolgálat,
Szervkoordinációs Iroda

*Transzplantációs koordináció,
mint az ápolás speciális területe
2019. Budapest, SE-ETK*

Eight countries
Cooperating
Better results
Improving quality of life
Optimal use of organs
Almost always a suitable
recipient is found
**Help for special
patient groups**
Better chances to find a
suitable organ

→ More about cooperation

323/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet 18/1998. (XII. 27.) EüM Rendelet 287/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet 5/2006. (II. 7.) EüM Rendelet

Szervkoordinációs Iroda

- Az OVSzK szervdonáció és szervdonációhoz kapcsolódó szövetdonáció szervezésével összefüggő koordinációs tevékenységet végez.

Szervdonációs célú szállítás

- Transzplantációs mentő-gépkocsi, légi szállítás

Illetékes hatóság

- Országos tisztifőorvos, az OVSZ és az egészségügyért felelős miniszter
- Nyilvántartás, jelentés, elemzés

Oktatás, továbbképzés

- A szervadományozáshoz kapcsolódó oktatási tevékenységet az OVSZ koordinálja.

Központi Várólista Iroda

- A központi várólistát az Országos Vérellátó Szolgálat Központja működteti

Laboratóriumi tevékenység

- Vércsoport szerológia
- Fertőzőbetegségek kizárása
- Immungenetikai vizsgálatok: HLA, keresztpróba, DSA

Nemzeti Szervdonációs és Transzplantációs Utánkövetési Regiszter

- Az OVSZ működteti a Nemzeti Szervdonációs és Transzplantációs Utánkövetési Regisztert és a szervadományozásra jelentkező élődonorok követését biztosító regisztert, amelybe - az OVSZ eljárásrendje szerint - az ellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatók adatokat rögzítenek.

Joghelyek szervadományozásról és átültetésről

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről, XI. Fejezet, SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a szerv- és szövetátültetésre, valamint -tárolásra és egyes kórszövettani vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról

323/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Országos Vérellátó Szolgálatról

287/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a várólista alapján nyújtható ellátások részletes szabályairól

43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól

340/2013. (IX. 25.) Korm. rendelet a külföldön történő gyógykezelések részletes szabályairól

9/1993. (IV. 2.) NM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

45/2006. (XII. 27.) EüM rendelet a várólista-sorrend kialakításának és az eltérés lehetőségének egészségügyi szakmai feltételeiről

46/2006. (XII. 27.) EüM rendelet a várólista adatainak honlapon történő közzétételére vonatkozó szabályairól

217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról

1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól

18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelet a szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés terjedésének megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről

5/2006. (II.7.) EüM rendelet a mentésről

27/2015. (II. 25.) Korm. rendelet az Állami Egészségügyi Ellátó Központról

1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről

Joghelyek az OVSZ szervadományozással és átültetéssel kapcsolatos feladatairól

Illetékes hatóság:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 1/B. §, 16/F. §

Szervdonációs koordináció:

323/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet, 5. § (2) i), 287/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet, 2.§ c)

EUROTRANSPLANT szerződő fél:

1997. évi CLIV. Törvény, 243. §, (6a)

Központi várólista:

287/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet, 3. § (1)

Nemzeti Szervdonációs és Transzplantációs Utánkövetési Regiszter:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 16/D. §, (3)

Minőségi értékelés:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 16/F. §

Szervkivételre vonatkozó minőségi és biztonsági követelmények:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 16/B, C, D, E. §

Nyomonkövetés:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 16/J, K, L. §

Súlyos káros események és súlyos szövődmények bejelentése:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 17/C. §

Laboratóriumi vizsgálatok:

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet, 15. § (1), 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet, 24. § (1), (2)

Szervdonációhoz kapcsolódó szállítási feladatok = mentés:

217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet, 21. § (3), 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet, 33/A. §, (3), (4)

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről, II. Fejezet
A BETEGEK JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

2. Cím

A betegek jogai és kötelezettségei

Az önrendelkezéshez való jog

még életében

19. § (2) **A betegnek – e törvény keretei között – joga van arra, hogy halála esetére rendelkezzen a holttestét érintő beavatkozásokról. A beteg e törvény rendelkezései szerint megtilthatja, hogy holttestéből szervet és szövetet átültetés, egyéb gyógyító célú felhasználás, kutatás vagy oktatás céljából eltávolítsanak.**

Saját holttestéből

Saját szerv felajánlási hajlandóság:

94,3% ITO orvosok 2015 (51,5% otthon elmondta)

73,9% magyar lakosság 2003

A magyar lakosság 23%-46%-a ismeri helyesen a szervadományozásra vonatkozó jogszabályt

Eurobarometer 2009, Szinapszis 2011

A FBE akkor elfogadható, ha a társadalom ismeri a jogait.

Kovács J, 1997

Mentés

94. § (4) Mentésnek minősül továbbá

b) a más jogszabályokban meghatározott életmentő ténykedésekhez az azt végző orvos, illetve munkacsoport szállítása (pl. szervátültetés),

c) életmentő orvosi eszköz és gyógyszer, valamint átültetésre kerülő szerv sürgős szállítása,

**37/2011. (VI. 28.) NEFMI rendelet a mentésről szóló 5/2006. (II. 7.)
EüM rendelet és a betegszállításról szóló 19/1998. (VI. 3.) NM rendelet
módosításáról**

„(2) A mentés az alkalmazott mentőegység típusa szerint lehet

o) **transzplantációs mentő-gépkocsival,**

Transzplantációs mentő-gépkocsi feltételei:

- megkülönböztető jelzés,
- alapvető életmentő felszerelés,
- az Eütv. 94. § (5)

bekezdés a) és b) pontja szerinti mentéshez a tevékenységet végző orvos, illetve munkacsoport szállítására, valamint az életmentő orvosi eszköz és gyógyszer, valamint átültetésre kerülő szerv sürgős szállítására alkalmas gépjármű.

XI. Fejezet

SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

203. §

- (1) Átültetés céljára **elsősorban** halottból eltávolított szervet és szövetet kell felhasználni.
- (2) A szervátültetés – az átültetendő szerv minőségének és biztonságának garantálása mellett – az élő donorok lehető legmagasabb szintű védelmének biztosításával történik.”
- (5) A szerv- és szövetátültetésre és -tárolásra vonatkozó részletes szabályokat az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter rendeletben határozza meg.
visszafordíthatatlan felbomlása megindul.

XI. Fejezet

SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

202. §

- c) **szerv**: az emberi test olyan része, amely szövetek meghatározott szerkezetű egysége, és amely megtartja szerkezetét, érzettségét és azt a képességét, hogy jelentős önállósággal élettani funkciókat tartson fenn, valamint a szerv egy része, amennyiben működése az emberi szervezetben ugyanazt a célt szolgálja, mint az egész szerv, ideértve a szerkezet és érzettség követelményét is;
- c) **szerv- és szövetátültetés**: szerv és szövet eltávolítása emberi testből, valamint annak más él személy testébe történő beültetése az emberi test bizonyos funkcióinak helyreállítása céljából;
- d) **donor**: az a személy, aki szervet, szövetet adományoz más személybe való átültetés céljából, illetve akinek testéből halála után szervet vagy szövetet távolítanak el más személy testébe történő átültetés céljából;
- e) **recipiens**: az a személy, akinek testébe más személyből eltávolított szervet, illetve szövetet ültetnek át gyógykezelés céljából;
- f) **agyhalál**: az agy – beleértve az agytörzset is – működésének teljes és visszafordíthatatlan megszűnése;
- g) **halál**: amikor a légzés, a keringés és az agyműködés teljes megszűnése miatt a szervezet visszafordíthatatlan felbomlása megindul.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

XI. Fejezet, SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

Szerv, szövet eltávolítása halottból

- 211. § (1) Halottból szerv, illetve szövet eltávolítására átültetés céljából akkor kerülhet sor, ha az elhunyt életében ez ellen **nem tett tiltakozó nyilatkozatot**. Tiltakozó nyilatkozatot a cselekvőképes személy írásban (közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban) vagy - amennyiben írásbeli nyilatkozatot egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tudna tenni - kezelőorvosánál szóban tehet. Korlátozottan cselekvőképes személy tiltakozó nyilatkozatot törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is tehet. A cselekvőképtelen személy helyett tiltakozó nyilatkozatot törvényes képviselője tehet.**
- (2) A kezelőorvos a szerv, illetve szövet eltávolítására **rendelkezésre álló időn** belül köteles meggyőződni arról, hogy az elhunytnál maradt-e tiltakozó nyilatkozat.
- (3) Amennyiben az írásbeli nyilatkozat az eltávolításra **rendelkezésre álló időn belül nem kerül elő, illetve ilyen nem juttatnak el a kezelőorvoshoz, annak hiányát kell vélelmezni.**
- (4) Amennyiben az elhunyt kiskorú volt és tiltakozó nyilatkozat nem lelhető fel, a szerv-, szöveteltávolítás csak akkor kezdhető meg, ha ahhoz törvényes képviselője írásban hozzájárult.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

XI. Fejezet, SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

Szerv, szövet eltávolítása halottból

212. § (1) A szerv, szövet eltávolítása akkor kezdhető meg, ha egy háromtagú orvosi bizottság (a továbbiakban: bizottság) tagjai - véleményüket egymástól függetlenül kialakítva - egybehangzóan, az egészségügyi miniszter rendeletében meghatározott módon megállapították az agyhalál beálltát.
- (2) A bizottság tagjai a gyógyintézet vezetője által erre a feladatra kijelölt, kellő gyakorlattal rendelkező és erre irányuló továbbképzésben részt vett szakorvosok.
- (3) A bizottságnak nem lehet tagja az az orvos, aki a szerv, szövet kivételében, átültetésében vagy a recipiens gyógykezelésében részt vesz.
- (4) A bizottság jegyzőkönyvben rögzíti a klinikai és eszközös vizsgálatok eredményét és a halál valószínű okát.
- (5) Az agyhalál megállapítása után a gépi lélegeztetés, valamint a szervezet egyéb funkcióinak mesterséges fenntartása csak abban az esetben indokolt, ha azt az átültetés céljából felhasználandó szervek, illetve szövetek működőképességének megtartása érdekében végzik.**

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

XI. Fejezet, SZERV- ÉS SZÖVETÁTÜLTETÉS

Szerv, szövet eltávolítása halottból

213. § A halottból transzplantáció céljára eltávolított, de fel nem használt szerveket, szöveteket kórszövettani vizsgálatnak kell alávetni.
214. § Szerv- és szövetátültetés céljára – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában, a 211. §-ban foglalt keretek között – **bűncselekmény áldozatából is sor kerülhet szerv és szövet eltávolítására, amennyiben a nyomozó hatóság ahhoz előzetesen írásban hozzájárulását adta.** Ebben az esetben a beavatkozás során okozott elváltozásokat részletesen dokumentálni kell.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

XII. Fejezet A HALOTTAKKAL KAPCSOLATOS RENDELKEZÉSEK

219. § (1) Az elhunyt személyt – függetlenül attól, hogy fekvőbeteg-gyógyintézetben vagy azon kívül hunyt el – **kórbonctani vizsgálat alá kell vonni, ha**

c) az elhunyt szervátültetés donora vagy recipiense volt,

220. § (2) Fogvatartott személy holttestéből szerv vagy szövet nem távolítható el, kivéve, ha az a halál okának és körülményeinek megállapítása érdekében történik, illetőleg tudományos célt szolgál.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

XVII. Fejezet: Nemzetközi rendelkezések

243. §

(6) Szervet, szövetet kizárólag

a) átültetés,

...

céljából lehet külföldre, illetve külföldről Magyarország területére szállítani, ha nemzetközi egyezmény vagy megállapodás azt lehetővé teszi. Szervnek az a) pont szerinti célból történő külföldre szállításának további feltétele az, ha Magyarország területén nincs megfelelő recipiens.

(6a) A (6) bekezdés szerinti feltételtől eltekinteni akkor lehet, ha

a) ***az állami vérellátó szolgálat által megkötött egyezmény vagy megállapodás eltérően rendelkezik***, vagy

b) szervet külföldről Magyarország területére behoztak és átültettek, és nemzetközi egyezmény vagy megállapodás szerint ezen szervadományozás viszonzása céljából kerül sor azonos típusú szerv külföldre vitelére. A viszonzási kötelezettség a szerv Magyarország területén történő átültetésének időpontjában keletkezik, és a viszonzásként adományozott szerv

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet

az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a szerv- és szövetátültetésre, valamint -tárolásra és egyes kórszövetteni vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról

Szerv, szövet eltávolítása halottból

6. § Halottból más személy testébe történő átültetés céljából szerv, szövet eltávolítása akkor kezdődhet meg, ha
- a) a donort jelentő intézmény vezetője által kijelölt egészségügyi dolgozó (a továbbiakban: kijelölt egészségügyi dolgozó) - a 8. §-ban foglalt rendelkezések szerint - meggyőződik arról, hogy az elhunyt személy életében **nem tett tiltakozó nyilatkozatot**, és
 - b) **a halál beálltát - a szakmai szabályoknak megfelelően - orvosi halottvizsgálattal megállapították**, vagy az agyhalál beálltát a 2. számú mellékletben foglaltak alapján a három tagból álló orvosi bizottság (a továbbiakban: bizottság) megállapította, és
 - c) a szerv, szövet eltávolítását végző orvos megállapítása szerint **az eltávolítandó szerv**, szövet az elvégzett vizsgálatok és az elhunyt rendelkezésre álló kórtörténete szerint szakmai szempontból **átültetésre alkalmas**.

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet

az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a szerv- és szövetátültetésre, valamint -tárolásra és egyes kórszövetteni vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról

Szerv, szövet eltávolítása halottból

7. § (1) Az agyhalál megállapításáig a beteg ellátását – beleértve az újraélesztést is – a legnagyobb gondossággal, a szakmai szabályok szerint és az összes rendelkezésre álló lehetőség alkalmazásával kell végezni.

(2) A bizottság tagjai az agyhalál megállapítása során kitöltik és aláírják a 3. számú mellékletben foglalt jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyvet az elhunyt egészségügyi dokumentációjában kell megőrizni.

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet

az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a szerv- és szövetátültetésre, valamint -tárolásra és egyes kórszövetteni vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról

Szerv, szövet eltávolítása halottból

1. 8. § (1) A kijelölt egészségügyi dolgozó az **elhunyt** egészségügyi dokumentációjának, iratainak átvizsgálásával meggyőződik arról, hogy a beteg életében tett-e tiltakozó nyilatkozatot. Erről az egészségügyi dokumentációban feljegyzést készít.

(2) Ha a szerv, szövet eltávolítására **rendelkezésre álló idő** alatt a kezelőorvoshoz tiltakozó nyilatkozatot juttattak el, azt köteles a kezelőorvos a kijelölt egészségügyi dolgozónak haladéktalanul átadni.

2.3. (3) Amennyiben az (1)–(2) bekezdés szerinti eljárás során a tiltakozó nyilatkozat nem található, a kijelölt egészségügyi dolgozó megkeresi az **Országos Transzplantációs Nyilvántartást** (a továbbiakban: OTNY). Ha az OTNY nem tartalmazza az **elhunyt** tiltakozó nyilatkozatát, a szerv-, szöveteltávolítás megkezdődhet.

(4) A (2) bekezdés szerinti **rendelkezésre álló időt** a leendő donor biológiai és vegetatív állapotától függően az az időtartam jelenti, amelyen belül a recipiens számára fokozott kockázat nélkül hajtható végre a szerv-, szövetkivétel. Az egyes szervek, szövetek átültethetőségének szabályait a mindenkorai szakmai irányelvek határozzák meg.

(5) Az **elhunyt hozzátartozójával való kapcsolatfelvételkor tájékoztatni kell a hozzátartozót arról, hogy az elhunynál nem találtak tiltakozó nyilatkozatot, illetve illet az OTNY nem tartalmazott, továbbá arról, hogy az elhunytból mely szervet, illetve szövetet távolítottak el.**

8/A. § A donor testét a kegyeleti szempontok figyelembevételével úgy kell helyreállítani, hogy az a lehető legnagyobb mértékben hasonlítson az eredeti megjelenésére.

Súlyos agykárosodás

Intubálás

Gépi lélegeztetés

ITO ellátás

Agyhalál jelei

Agyhalál észlelés

Agyhalál megállapítás

Szervdonáció

**Szervadományozás,
mint az életvégi ellátás egyik útja**

Beteg = életmentő ellátás

Megszakad az észlelés

Élet

Halál

**Elhunyt potenciális donor:
tiltakozás ellenőrzése**

Regisztrált családi tiltakozások száma Magyarországon

Év	Donorjelentések száma	Megvalósult donációk száma elhunytból	Családi tiltakozás miatt megghiúsult donációk száma (és aránya)
2002	219	167	8 (3,65%)
2003	233	161	17 (7,3%)
2004	229	160	15 (6,55%)
2005	283	181	22 (7,77%)
2006	283	177	13 (4,59%)
2007	254	151	11 (4,33%)
2008	285	148	11 (3,86%)
2009	277	140	11 (3,97%)
2010	287	159	13 (4,53%)
2011	243	131	10 (4,12%)
2012	230	143	11 (4,78%)
2013	240	155	12 (5%)
2014	263	203	16 (6,08%)
2015	236	178	10 (4,24%)
2016	242	182	16 (6,61%)
2017	218	159	17 (7,8%)
2018	214	168	10 (4,67%)

Családi tiltakozások valós gyakorisága

Hány esetben hiúsult meg donáció családi tiltakozás miatt?

ORSZÁGOS VÉRELLÁTÓ SZOLGÁLAT

SZERVKOORDINÁCIÓS IRODA

2008-ban **59** donorjelentő kórházból **11** családi tiltakozás miatt meghiúsult esetet regisztrált az OVSZ, Szervkoordinációs Iroda.

OVSZ, Szervkoordinációs Iroda, Szakmai Beszámoló 2008.

Hány esetben hiúsult meg donáció családi tiltakozás miatt?

Egészségbiztosítási
Felügyelet

A kérdést megválaszoló **39** intézmény együttesen **29** ilyen esetet jelentett. A válaszadó intézményekben összesen 104 donáció valósult meg. Ha a családi tiltakozások miatt nem hiúsult volna meg donáció, akkor 2008-ban 27,9%-al több szervátültetést lehetett volna elvégezni, amennyiben a donor paraméterei is megfelelőek a donáció elvégzéséhez.

Transzplantációs céllal történő szervkivételek a fekvőbeteg-ellátásban, Indikátorrendszer 2009. Egészségbiztosítási Felügyelet, 2009. december

Gyakran nem jelentik a tiltakozások eseteit.

Gyakran elmarad a tiltakozás okainak felmérése, amely az elégtelen kommunikáció indirekt jele.

ORSZÁGOS VÉRELLÁTÓ SZOLGÁLAT

SZERVKOORDINÁCIÓS IRODA

www.ovsz.hu/szervdonacio

EU27 Number of interviews:
26 788

HU Number of interviews:
1 044

Fieldwork:
02/10-19/10/2009

Fieldwork:
02/10-18/10/2009

Methodology: face-to-face

1. FAMILY DISCUSSIONS

QE1. Have you ever discussed human organ donation or transplantation with your family?

Answer: Yes

TOTAL	40%	29%
-------	-----	-----

2. KNOWLEDGE OF NATIONAL LAWS FOR HUMAN ORGAN DONATION

QE2. The donation and transplantation of human organs is regulated by (NATIONALITY) law. Do you know the regulations in (OUR COUNTRY) for the donation and transplantation of human organs?

Answer: Yes

TOTAL	28%	23%
-------	-----	-----

3. WILLINGNESS TO DONATE OWN ORGANS

QE3. Would you be willing to donate one of your organs to an organ donation service immediately after your death?

Answer: Yes

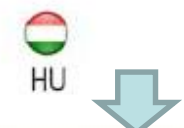

TOTAL	55%	53%
-------	-----	-----

4. WILLINGNESS TO DONATE CLOSE FAMILY'S ORGANS

QE4. If you were asked in a hospital to donate an organ from a deceased close family member, would you agree?

Answer: Yes

TOTAL	53%	49%
-------	-----	-----

A szervátültetések számát az intenzív osztályokon dolgozók donációhoz kapcsolódó attitűdje, szakképzettsége, az agyhalál koncepció elfogadása befolyásolja.

Transplant International

Transplant International ISSN 0934-0874

ORIGINAL ARTICLE

Critical Care staffs' attitudes, confidence levels and educational needs correlate with countries' donation rates: data from the Donor Action[®] database

Leo Roels,¹ Caroline Spaight,¹ Jacqueline Smits² and Bernard Cohen¹

¹ Donor Action Foundation, Linden, Belgium

² Eurotransplant International Foundation, Leiden, The Netherlands

Modifiable factors influencing relatives' decision to offer organ donation: systematic review

Arabella L Simpkin, research fellow, Laura C Robertson, research fellow, Vicki S Barber, team leader, J Duncan Young, clinician researcher

DISCUSSION

The main modifiable factors significantly associated with whether relatives deny or allow organ donation were information discussed during the request, perceived quality of care of the donor, understanding of brain stem death, specific timing of the request, setting in which the request is made, and the approach and skill of the individual making the request.

Intensive Care Society Clinical Trials Group, Kadoorie Centre, John Radcliffe Hospital, Headington, Oxford OX3 9DU

Correspondence to: J D Young
duncan.young@nda.ox.ac.uk

Cite this as: *BMJ* 2009;339:b991
doi:10.1136/bmj.b991

Állásfoglalás

- ...Bár egy konkrét hozzájárulás megtagadása és egy szervátültetésre váró beteg halála között ok-okozati összefüggés nincs és ezért sem jogi, sem etikai felelősség nem állapítható meg, a törvényi rendelkezések tartalma és azok gyakorlati érvényesülése közötti eltérés mégis alkotmányos visszásságot okoz...
- ...Egyes országokban a törvény a szervek halál utáni kivételéhez az állampolgárok (még életükben tett) kifejezett engedélyét követeli meg. Más országok ezzel szemben a személyes tiltakozó nyilatkozat lehetőségét biztosítják az állampolgárok számára, aminek hiányában a szerv és szövetkivétel a törvény által megengedett. A magyar Országgyűlés törvényhozóként és mint a népszuverenitás letéteményese, nemzeti sajátosságainkhoz igazodva, az utóbbi megoldást választotta. Ez a választás egyben értékválasztás is, amely az élethez való jog primátusán, más jogokkal szembeni elsőbbségén alapszik. **A szervátültetésre szoruló, egyre súlyosabb életveszélyben élő betegek élethez való joga az alapvető emberi jogok rangsorában sokkal előbbre való, mint a hozzátartozóknak a kegyeleti jogukból levezethető, utólagos hozzájáruláshoz fűződő érdeke...**
- ...Nem okoz tehát alkotmányos visszásságot, sem törvényt sértést, de még etikai vétséget sem az orvos, ha nem kéri az elhunyt hozzátartozójának hozzájárulását szervnek- és szövetnek átültetés céljából való eltávolításához. Ilyen törvényi kötelezettsége kizárólag az elhunyt kiskorú (18. évét még be nem töltött) személy törvényes képviselőjével - tipikusan a szülőjével vagy gyámjával - szemben van, további hozzátartozókat azonban sem itt, sem más elhunytaknál nem említi a törvény, azoktól tehát hozzájárulást kérni nem kell.

Budapest, 2006. január 23.

Lenkovics Barnabás
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

Állásfoglalás

A MOK Etikai Kollégiuma részéről, az elhunytból történő szervadományozás, a szervátültetés elősegítése tárgyában, melyet a Szervkoordinációs Iroda kezdeményezésére, azzal együtt működve dolgoztak ki

A tapasztalatok és több országos felmérés szerint az agyhalált szenvedő lehetséges donorok bejelentése sajnos sok esetben nem történik meg és ezért számos beteg esik el az életmentő szervátültetéstől. Végstádiumú szervelegtelenségben szenvedő, várólistán levő beteg megmentése adott esetben csak szervátültetéssel lehetséges. Az életmentő szervátültetésekhez szervekre van szükség. Ezért a MOK Etikai Kollégiuma felhív minden orvost, hogy lelkiismeretesen segítse elő az általa nem is ismert, szervátültetésre szoruló betegek javának szolgálatát a potenciális donorok jelentésével minden esetben, amikor agyhalál jeleit észleli.

Az Etikai Kollégium ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy jogi lehetősége az elhunyt donor hozzátartozójának nincs a transzplantációs célú szervkivétel megtiltására. Az erre vonatkozó jogszabályok betartása a gyakoribb szervátültetés lehetőségének elérése céljából mindannyiunk közös érdeke.

A szervkivételre vonatkozó minőségi és biztonsági követelmények

- 16/B. § (1) A kivett szerv és a donor adatait az átültetés előtt a 9/a. számú melléklet szerint meg kell határozni.
- (2) A **donoradatok** meghatározásakor a donor jellemzőire vonatkozó, a donor szervadományozásra való alkalmasságának értékeléséhez szükséges adatokat kell összegyűjteni a megfelelő kockázatfelmérés elvégzése, a recipienst érintő kockázatok minimalizálása és a szervelosztás optimalizálása érdekében.
- (3) A **szervadatok** meghatározásakor a szerv jellemzőire vonatkozó, a szerv alkalmasságának értékeléséhez szükséges adatokat kell összegyűjteni a megfelelő kockázatfelmérés elvégzése, a recipienst érintő kockázatok minimalizálása és a szervelosztás optimalizálása érdekében.
- (4) A szerv- és donoradatok meghatározását erre képesítéssel és gyakorlattal rendelkező egészségügyi dolgozó az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló miniszteri rendeletben meghatározott feltételeknek megfelelő laboratóriumban végezheti. **Az adatok közül azok felvételét, amelyekhez orvos által végzendő vizsgálat - ideértve a donorkiválasztást és -értékelést - szükséges, orvosnak kell elvégeznie.**
- (5) A szervadományozáshoz kapcsolódó **oktatási tevékenységet az OVSZ koordinálja.**

A szervkivételre vonatkozó minőségi és biztonsági követelmények

- (6) A 9/a. számú melléklet tartalmazza azokat a **minimális adatokat**, amelyeket - a (8) bekezdésben foglaltakat is figyelembe véve - minden szervadományozás esetén össze kell gyűjteni.
- (7) A 9/a. számú melléklet tartalmazza azokat a **kiegészítő adatokat**, amelyeket a (6) bekezdés szerinti adatokon túl össze kell gyűjteni az orvoscsoport döntése alapján. Az orvoscsoport döntésekor figyelembe veszi az adatok elérhetőségét és az eset sajátos körülményeit.
- (8) A (6) bekezdéstől eltérve, amennyiben a kockázat-haszon elemzés szerint egy adott esetben - beleértve az életveszélyes helyzeteket is - a recipiens számára a várható előnyök meghaladják az adatok hiányos volta miatt felmerülő kockázatokat, egy adott szerv figyelembe vehető átültetés céljából még abban az esetben is, ha a 9/a. számú mellékletben meghatározott minimális adatok nem mindegyike áll rendelkezésre.
- (9) **Az (1)-(8) bekezdés szerint összegyűjtött adatokról az OVSZ-t tájékoztatni kell.**

A szervkivételre vonatkozó minőségi és biztonsági követelmények

16/D. §

- (1) A donorok és recipiensek védelme érdekében az elosztott és átültetett valamennyi szerv **nyomon követés**ét az e rendeletben foglaltak szerint biztosítani kell.
- (2) Az OVSZ **egyedi azonosító** adásával biztosítja **minden adományozás** és azzal kapcsolatos **szerv** és **recipiens** egyedi azonosíthatóságát, a donor és a recipiens egészségügyi és személyazonosító adatainak védelmére vonatkozó törvényi előírásokkal összhangban. A rendszernek biztosítani kell, hogy ezen adatokhoz ne történhessen jogosulatlan hozzáférés, valamint ezen adatokkal kapcsolatban ne történhessen jogosulatlan adatfelhasználás.
- (3) Az OVSZ – az adatvédelemre vonatkozó jogszabályokkal összhangban – biztosítja az élő donorokat tartalmazó listának az arra jogosultak részére történő naprakész elérhetőségét.
- (4) Szerv esetében a nyomon követhetőséghez szükséges adatokat az OVSZ az adományozást követő 30 évig őrzi meg. Az adatok megőrzése elektronikus formában is történhet.

Vérből történő szerológiai vizsgálatok

18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet

15. § (1) A szervdonornál a külön jogszabály szerinti szerológiai vizsgálatokat kell elvégezni.

(2) A szervdonornál a szervkivételt kizáró okokat a tudomány mindenkori állása szerinti orvosszakmai szabályok határozzák meg.

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről,
Járványügyi érdekből végzett szűrővizsgálatok 24. §

Lues, HIV1, HIV2, HBsAg, anti-HBc, HCV, CMV

Előzetes keresztpróba vizsgálat:

2×10 ml-es csőben, 9,9 ml vér+0,1 ml Na-heparin/cső

Előzetes HLA tipizálás vizsgálat:

3×10 ml-es csőben, 9,9 ml vér+0,1 ml Na-heparin/cső

1 db 10 ml-es csőben 9 ml vér+ 1 ml citrát

5. számú melléklet a 18/1998. (XII. 27.) EüM rendelethez

1. Az adott szerv tekintetében szerv beültetésére, valamint élő személyből történő szervkivételre jogosított egészségügyi szolgáltatók

- 1.1. Debreceni Egyetem Egészségügyi Centrum I. Sz. Sebészeti Klinika (vese).
- 1.2. Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Sebészeti Klinika (vese; vese és hasnyálmirigy együtt).
- 1.3. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Transzplantációs és Sebészeti Klinika (vese; máj; vese és hasnyálmirigy együtt).
- 1.4. Semmelweis Egyetem Ér- és Szívsebészeti Klinika (szív).
- 1.5. Szegedi Tudományegyetem Egészségügyi Centrum Sebészeti Klinika (vese).
- 1.6. Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet (gyermekszív).
- 1.7. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Mellkassebészeti Klinika (tüdő)

2. Az adott szerv tekintetében halott személyből történő szervkivételre jogosított egészségügyi szolgáltatók

- 2.1. Debreceni Egyetem Egészségügyi Centrum I. Sz. Sebészeti Klinika (vese).
- 2.2. Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Sebészeti Klinika (vese; vese és hasnyálmirigy együtt).
- 2.3. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Transzplantációs és Sebészeti Klinika (tüdő; vese; máj; vese és hasnyálmirigy együtt).
- 2.4. Semmelweis Egyetem Ér- és Szívsebészeti Klinika (szív).
- 2.5. Szegedi Tudományegyetem Egészségügyi Centrum Sebészeti Klinika (vese).
- 2.6. Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet (tüdő).
- 2.7. Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet (gyermekszív).
- 2.8. Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Mellkassebészeti Klinika (tüdő)

43/1999. (III. 3.) Korm. Rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól

33/A. § (3) A szervátültetést végző orvos vagy munkacsoport, a szerv és a vérminta szállításának díjazása havi 6 millió forint fix összegű díjjal történik az 5. számú melléklet szerinti Mentés előirányzat terhére. A szolgáltató az elvégzett szállítási feladatokról a 32. számú melléklet szerinti adattartalommal havonta, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig jelentést küld az OEP-nek.

47. § (1) A szervtranszplantációs riadó jelentéséért és a szerv kivételéig történő donorellátásáért, ideértve a műtéti rendelkezésre állást is, egy szerv sikeres kivétele esetén (páros szerv esetén a páros szervért együttesen) 456 000 forint, több szerv sikeres kivétele esetén 600 000 forint díjazás jár. A szolgáltató a díjazás 70%-át köteles a szervkivételben közreműködő személyek díjazására fordítani.

(2) A szervet átültetésre előkészítő munkacsoport tevékenységéért - ha azt transzplantáció követi - a NEAK szervenként (páros szerv esetén a páros szervért együttesen) 420 000 forint, máj esetén 900 000 forint díjazást folyósít.

9/1993. (IV. 2.) NM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről

8. számú melléklet a 9/1993. (IV. 2.) NM rendelethez

Nagy értékű, országosan nem elterjedt műtéti eljárások, beavatkozások díjtételei

Veseátültetés	5.500.000,- Ft
Szívátültetés	16.000.000,- Ft
Májátültetés	16.000.000,- Ft
Kombinált hasnyálmirigy- és veseátültetés	10.500.000,- Ft
Tüdőátültetés	20.000.000,- Ft
Cadaver donor immunológiai (HLA) vizsgálatai	132.000,- Ft
Cadaver donor vércsoport és virológiai vizsgálatai	89.400,- Ft

EUROTRANSPLANT

előzetes együttműködési megállapodás

EUROTRANSPLANT – OVSZ szerződés, 2011. 11. 03. (Hatály: 2012. 01. 01.)

3/2012. (I. 3.) NEFMI rendelet:

mentőjárműnek nem minősülő más légi jármű is igénybe vehető

Az 1997. évi CLIV. törvény és a 323/2010. (XII. 27.) Korm. Rendelet és a 18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet:

külföldi sebész szervet vehet ki Magyarországon, bejelentési kötelezettség és adatlap kitöltés

Az 1997. évi LXXXIII. Törvény 227/2003. (XII. 13.) Korm. Rendelet:

az OEP finanszíroz az egészségügyért felelős miniszter által jóváhagyott megállapodásban rögzített éves keretösszeg terhére és erejéig:

Regisztrációs díj

Magyar szervkivételi díj

Szállítási költségek

287/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet a várólista alapján nyújtható ellátások részletes szabályairól

3. § (1) A **központi várólistát** az Országos Vérellátó Szolgálat Központja ... működteti azzal, hogy a transzplantációs várólista működtetéséhez ... **Transzplantációs Bizottságok** közreműködését veszi igénybe. A transzplantációs várólista ... az állami vérellátó szolgálat által megkötött megállapodásban részes szervcsere szervezet ... által vezetett **nemzetközi várólista** részét képezi.
4. § (4) A transzplantációra való alkalmasság megállapítása esetén a Transzplantációs Bizottság a beteget transzplantációs várólistára helyezi. Az OVSZK meghatározza a beteg ... **azonosítóját** ... A Transzplantációs Bizottság zárt borítékban személyesen átadja vagy a kezelőorvos útján megküldi a betegnek az egyedi azonosítót. Az egyedi azonosítót az OVSZK a központi várólista keretében közzéteszi és a beteg állapotában bekövetkezett változást 24 órán belül aktualizálja.
5. § (1) **Szervriadó** esetén az adott szerv transzplantációjához megfelelő beteg kiválasztását a szervcsere szervezet végzi. Az OVSZK minden szervriadó esetén továbbítja a donor adatokat a szervcsere szervezet felé. A ... magyar betegnek érkező szervfelajánlást az OVSZK fogadja és továbbítja az illetékes Transzplantációs Központ felé.

"OK, the old one's in my right hand,
the donor's in my left. Right?"

Köszönöm a figyelmet!